

3. *Majer A.* (1956): A termőhelyfeltárás és a gyakorlat a Magas-Bakonyban. MTA Agrártudományok Osztályának Közleményei, 8. 3—4: 439—444.
4. *Majer A.* (1962): Erdő- és termőhelytipológiai útmutató. Országos Erdészeti Főigazgatóság.
5. *Márkus L.* (1962): Az Erdészeti Tudományos Intézet munkája az ugodí kísérleti erdészeten. Az Erdő, 11. 7:323—326.
6. *Witt L.* (1951): A Bakonyvidék erdőművelési feladatai, különös tekintettel fenyőerdőink területének gyarapítására. Agrártudomány, 3.8: 402—404.

Колошвари С: ИЗ ИСТОРИИ УГОРСКИХ ЛЕСОВ.

Для части угорских лесов размером в 2400 га, производственные планы, составленные в 1891, 1911, 1921 и 1953 годах и ревизии их содержат данные, пригодные для полезных заключений. По ним можно проследить, что первоначально в 41,7% -ых эрелях, и даже переэрелях лесостоях, как возникло нормальное состояние и как увеличился запас древесины на корню на площади лесостоев с сомкнутостью ниже 50%, как изменился состав древесных пород с изменением цели производства. Исследование дает основу для оценки эффективности проведенных методов хозяйствования, для формирования дальнейших методов.

Kolossváry, Sz.-né: AUS DER GESCHICHTE DER WÄLDER VON UGOD.

Über einen 2400 ha grossen Teil der Wälder von Ugod enthalten die Forsteinrichtungswerke von den Jahren 1891, 1911, 1921 und 1953 sowie ihre Zwischenrevisionen vergleichbare Angaben, aus denen interessante und nützliche Schlüsse gezogen werden können. Aus diesen Angaben kann verfolgt werden, wie sich aus den ursprünglich bis 41,7% hiebsreifen und überalterten Beständen ein normaler Zustand entwickelte, wie sich der Holzvorrat an Stelle der in 50% bestockten Bestände, die 47,9% der Waldfläche einnahmen, stets erhöhte und wie sich die Holzartenzusammensetzung mit der Aenderung der Produktionsziele veränderte. Die durchgeführte Untersuchung reicht eine gute Grundlage zur Beurteilung der Wirksamkeit der angewandten Wirtschaftsmethoden und zur Entwicklung neuer Methoden.

Negyven éves az erdészeti szikkutatás

Kereken negyven esztendeje annak, hogy az első világháborúval együtt erdeink zömét veszített ország erdészetének akkori lánglelkű vezetője — *Kaán Károly* — új utat mutatott a fahiány leküzdésére: a Nagy Magyar Alföld mezőgazdaságilag alig hasznosított térségeinek beerdősítését.

Az itteni szikes és homoki termőhelyek addig az erdészet szűzterületei voltak. Beerdősítésükhöz hiányzott minden tapasztalat. De *Kaán* nemcsak ötletet adott, megteremtette a megvalósítás anyagi és szellemi előfeltételeit is. Ennek során hozta létre 1924-ben a püspökladányi puszta birkalegelőn a szikkísérleti telepet és bízta a kutatás megindítását *Magyar Pálra*, az akkor fiatal erdész-kutatóra.

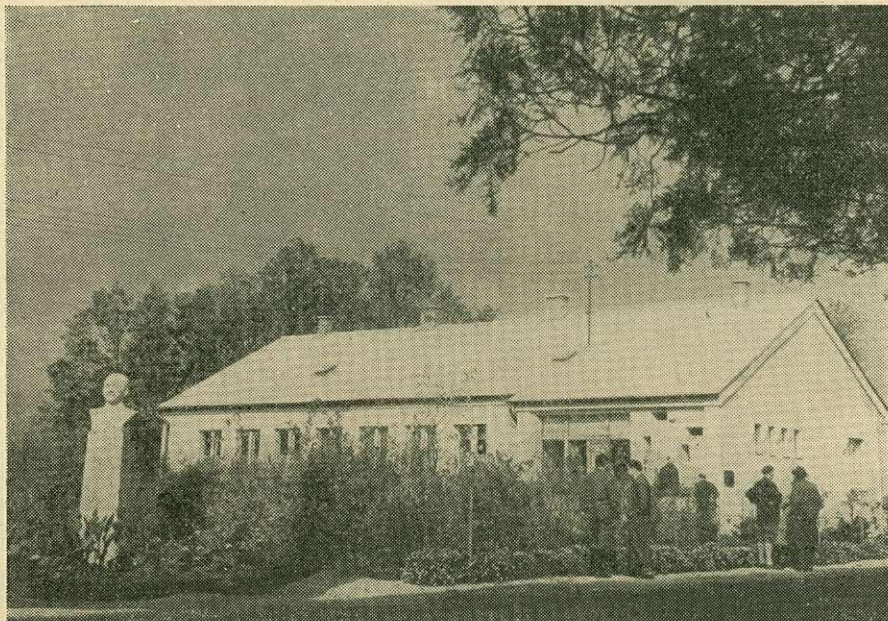
A munka megindult, csakhamar jelentkeztek az eredményei is, és most 40 év után, 1964. októberében a Magyar Tudományos Akadémia és az Erdészeti Tudományos Intézet által rendezett tudományos értekezlet résztvevői világra szóló sikert könyvelhettek el.

Mint házigazda az összejövetelen elsőnek *dr. Keresztesi Béla*, az ERTI igazgatója üdvözölte a mintegy 60 főnyi résztvevőt és nyitotta meg az értekezletet. A kísérleti állomás 40 éves munkáját ezután *dr. Tóth Béla* tudományos főmunkatárs, az állomás vezetője ismertette. Öszinte elismeréssel és a nagy elődnek kijáró tisztelettel vázolta *Magyar Pál* úttörő munkáját, az első kísérleteket, az ezekből levont első következtetéseket, a gyakorlati munkához adott első útmutatást. A kísérleti telep fennállásának felényi ideje alatt állott *Magyar Pálnak* először közvetlen vezetése, majd csupán irányítása alatt. Ez utóbbi időszakra esik *Tury Elemér* munkássága, aki a telep vezetőjeként üzemi méretűre fejlesztette az első kisparcellás kísérleti telepítéseket. Az ő nevéhez fűződik az erdészeti szikkosztályozási rendszer megalkotása. Ez adta az első megbízható alapot az üzemi szikkfásításhoz. A második világháború nemcsak megakasztotta a további munkát, de el is pusztította az addigi munkára vonatkozó jegyzetanyagot. Így az 1953-ban történt újraindítás nehéz helyzet elé állította az előadót, akinek vezetése alatt áll azóta is az időközben kísérleti állomássá szervezett intézmény.

Tóth Béla vezetése alatt az Állomás működési területe a telepén túlnőtt az Alföld valamennyi kötött, illetve szikes talajú erdőgazdasági tájára és feladatköre is jelentékenyen kibővült a tájkutató jellegnek megfelelően. Eppen az Állomás eredményei által megalapozott gyakorlati szikkfásítás jelentősen megnövekedett munkája egyre újabb feladatok megoldását igényeli. Az öntözéses gazdálkodás nagyméretű fel-

karolása vetette fel az öntözőrendszerek fásítási kérdéseit. Az ebben elért eredmények legszebb tükrözői a Keleti-Főcsatorna mentén, valamint sok más kisebb-nagyobb öntözőcsatorna partján díszlő fasorok, szalagerdők. A nyártermesztés szintén újabb feladatok elé állította a szik-kutatást. Jelenleg befejezés alatt áll a kötött, illetve szikes talajú termőhelyek térképezésének megoldása.

A Kísérleti Állomáson folyt és folyó munka jelentőségére mutat az, hogy kutatási eredményei eddig mintegy 25 000 ha-nyi erdőtelepítéshez, felújításhoz, illetve fásításhoz szolgáltak gyakorlati útmutatással. Talán még nagyobb jelentőségű a szikes

Az ERTI Tiszántúli Kísérleti Állomása

talajok fásításával, erdősítésével foglalkozó nagyarányú szakirodalmi tevékenység. Az Állomás korábbi és jelenlegi munkatársain kívül *dr. Fehér Dániel*, *dr. Bokor Rezső*, *dr. Roth Gyula*, *dr. Benkovich Károly*, valamint a német *Otto Stocker* innen merítette összesen 70 szakcikk és 12 könyvnek a mondanivalóját.

Az állomás munkásságának közérdekűségére legjobban a látogatottsága utal. A régebbi időből kiemelkedő eseménye volt az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége 1936. évi magyarországi IX. Kongresszusának látogatása. Az érdeklődés különösen az utóbbi időben nagy: a Kísérleti Állomást fennállásának 12 éve alatt 112 bemutatón 3300 tudományos és gyakorlati szakember kereste fel és köztük 36 alkalommal 183 külföldi vendég. A püspökladányi Erdészeti Szikkísérleti Állomás ma az ország egyik legrégebb tudományos intézménye, ahol negyven éven át töretlenül vezetett, egységes szellemben érvényesülő munka folyt. Nagyrészt ebből következik munkásságának eredményessége.

Az Állomás további kutatási feladatait *dr. Babos Imre*, az Intézet tudományos osztályvezetője vázolta. Ezeket elsősorban az eddigi eredmények határozzák meg, az eddig szerzett ismereteket hasznosítják a gyakorlatban és kibővítik további alapkutatásokkal.

A termőhelyfeltárási téma keretében az Állomásnak elsősorban a Szatmár—Beregi síkság termőhelyileg kevésbé ismert erdőgazdasági táján vannak gazdasági feladatai, a szikes legelők hasznosítása, a majorfásítási munkák során az eddigi és újabb felismerések gyakorlati alkalmazása a Tiszántúl kötött, szikes termőhelyein, de erőteljesen előtérbe lépnek az erdők egyéb hasznosságával kapcsolatos vonatkozások is. Az ötéves kutatási terv a debreceni Nagyerdő, a nyíregyházi Sóstói parkerdő felújításának, egy szegedi üzemi zöldövezetnek létesítése érdekében való termőhelyfeltárási munkáját is előírányozza. Termőhelyigény vizsgálatok elsősorban a cserre és kocsányostölgyre vonatkoznak, ennek a témának a keretében fog az állomás a szikes termőhe-

lyek természetes- és kultúrerdő-társulásaiban fatermelésvizsgálatokkal is foglalkozni különös tekintettel a kocsányostölgyesekre, valamint a rövid vágásfordulójú nyárasokra. Alapkutatás jellegű a porszíkek erdészeti vonatkozásainak kutatása, valamint a rövid időn belül ma is változó szikesedéssel kapcsolatos erdő- és talajszukcesszió feldekerítésére irányuló vizsgálatok. A talajjavítási téma a semleges és meszes-szódás szikeseknek legalább olyan mértékű megjavítására irányul, hogy azokon a legszükségesebb fásítások feltételei biztosíthatók legyenek. Ide tartozik a vágásterületek erdőművelési munkáinak gépi megoldása is. Külön téma foglalkozik a szikes termőhelyek nyártelepítési kérdéseivel, részben mint KGST feladattal.

A tervezett kutatások meglehetősen szerteágazók és elég nagy számúak. Előirányzásukat az elmúlt tíz esztendő intézeti kutatási eredményei támasztják alá és az erdőgazdaságok sorra következő erdőművelési üzemi feladatainak eredményes megoldása teszi szükségessé.

A kutatási program zsúfoltságára figyelmeztetett a hozzászólások során *dr. Arany Sándor* nyugalmazott főiskolai tanár és meghatott szavakkal emlékezett meg a szik-kutatás megindulásáról. Moga is tanúja volt ennek és hétszámra járta a határt Magyar Pállal együtt. Elismeréssel szólott az elért eredményekről *dr. Szabolcs István*, az Agrokémiai és Talajtani Intézet igazgatója is. A szikkísérleti telep munkája megállapítása szerint világviszonylatban is páratlan, így nagyobb hírverésre volna szükség nemzetközi téren is. *Marton Tibor* a Szolnokmegyei, *Komlósi Sándor* a Békésmegyei Erdőgazdaság igazgatója, *Lesznyák József* a hajdúsági és *Pataki Pál* a nyírségi erdőgazdaság főmérnöke az üzemi gyakorlat részéről teljesen egyhangú lelkesedéssel üdvözölte a négyvázides intézményt. Szinte versengve sorolták a konkrét eseteket, amelyekkel az Állomás üzemi feladataik megoldását lehetővé tette. Megelégedéssel fogadták a jövő kutatási feladatokról szóló tájékoztatást, de a tudósoktól eltérően további kérdésekkel igyekeztek a témakört tovább bővíteni, a határidőket rövidebbre fogni. Megnyilatkozásuk nem elégedetlenségéből, hanem a tudomány iránti mély és tiszteletből, az Állomás munkásságának magas fokú megbecsüléséből fakadt.

A Kísérleti Állomás munkássága, eredményei az összejövetel alkalmával a természetben, szemléletesen is a résztvevők elé tárultak. Még a 40 évvel ezelőtti első tapogatózások nyomai is felismerhetők voltak a kísérleti terület bejárása során. A szalmatakarásos talajápolási kísérlet negatív eredménye is szolgái tanulsággal: a szikes — de általában a kötött — talajokon az állomás záródásig tartó rendszeres, teljes talajápolást nem lehet mellőzni. Az 1931-ben telepített fafajösszehasonlító kísérlet természetesen csak hosszabb idő elteltével értékelhető ki, mégis számos értékes útmutatással szolgál már ma is: tisztázta elsősorban a tamariska káros szerepét, másrészt felhívta a figyelmet a csernek a szikes és egyéb kötött talajú fásításokban is meglevő, jól körvonalazható szerepére. Egy 1956-ban végrehajtott kísérleti telepítés ma azt igazolja, hogy a gyengébb minőségű kocsányostölgy csemetével való erdősítés erősen gazdaságtalan, a további megfigyelések hivatottak számot adni arról, hogy a most mutakozó hátrány a jövőben hogyan alakul. Egy másik, 1935-ben telepített kocsányostölgyes mai képe 170 m²/ha élőfakészletével igazolja, hogy ez a jobb minőségű szikesek legfontosabb fajafa. A talajjavításra vonatkozó korábbi kísérletre vonatkozó feljegyzések megsemmisültek, így majd csak a később beállítottak lesznek megfelelően értékelhetők. Ma csupán a bakhátas talajművelés néhány jó eredményét szemlélhették a résztvevők. Annál érdekesebb volt az 1960. évben telepített nyárfajtaösszehasonlító és állomány szerkezeti kísérlet. A rossz szikes területek egyes terepalkulatai a látottak alapján jól felhasználhatók védőfásítások létesítésére, még nyártelepítések céljára is. Így még a legrosszabb szikes legelőkn is megvan bizonyos mértékű védőfásítás létesítésének a lehetősége.

Külön kirándulással keresték fel az összejövetel résztvevői az újszentmargitai természetvédelmi területet. Az itteni erdőre készült termőhelytérképen mutatta be *dr. Tóth Béla* a síkvidéki kötött talajú és szikes termőhelyekre kidolgozott termőhelyfeltárási és térképezési módszerét.

A látottak és hallottak az összejövetel hallgatóiból határozott lelkesedést és elismerést váltottak ki. Hálás tisztelettel emlékeztek meg az intézmény alapítójáról — *Kaán Károlyról* — is, *dr. Balassa Gyula* miniszterhelyettes, mint az OEF vezetője, kegyeletesszavak kíséretében koszorút helyezett a jelenlevők és az egész magyar erdészettársadalom nevében az állomás kertjében álló emlékszobor talapzatára. Számon fejezték ki elismerésüket az ünnepségen megjelent *dr. Magyar Pálnak* is, kinek csaknem teljes élete egybefonódott az állomás munkájával. A 70. születésnapja alkalmából a Népköztársaság Elnöki Tanácsa által számára — egész élete munkásságának elismeréséül — adományozott Munka Erdemrend kitüntetés és a négy évtizedes jubileumi ünnepség méltó koronázása volt tudományos munkásságának.

Jérôme René